

ROSTRA ECONOMICA

INHOUD

	pag.
Szász exit. Contact met Wavelaar verbroken	1
Marginalia	2
Geldtheorie en Maatschappijbeschouwing ... F. v. Puffelen, B. v. Hamel	2
Expressies van een eerstejaars, of Borrelend BeSEF	Peter 5
De kleine vrijhandelszone	G. A. Posthumus 5
Economie in zestien tekeningen	7
Keynesiaanse Politiek en Onderontwikkelde Gebieden ... Y. B. de Wit	8
Scheepvaartpolitiek	D. van der Werf 11
De Wolf en de zeven Heertjes	pcm 12
Facts and Figures about Surinam	Y. B. de Wit 13
Diederick maakt een schoolreisje	P. Croon 14
Repertorium	P. Botteller 14
Lijst van Geslaagden	16
Collegabloempjes	16

Studiebundel

van de Verspreide geschriften

VAN PROF. Dr. N. J. POLAK

Inhoud geheel gelijk aan het eerste deel van de complete uitgave – bevat alle artikelen, voorkomende op de literatuurlijst candidaats- en doctorale studie aan de Nederl. Econ. Hogeschool.

Gebonden f 10.-

Voor leden van de Vereniging van afgestudeerden, Assistentleden van het N.I.v.A. en eventueel andere studerende geldt de prijs van f 6,50

Een uitvoerig prospectus zenden wij U gaarne toe.

J. MUUSSES - PURMEREND

Levering ook via de boekhandel

Besparing van f 8,- indien U **de Nederlandse Wereldatlas**

(de mooiste atlas ooit in Nederland verschenen)

vóór 1 januari 1960 bestelt.

Nu nog f 34,50 straks f 42,50

DE ACADEMISCHE BOEKWINKEL

P. H. VERMEULEN n.v.

Grimburgwal 13 t/o 't Binnengasthuis Amsterdam-C.
Tel. 248312 - 241674

Opleiding voor

**Tentamen en
Praktijkexamen Boekhouden**

A. VAN DER KUIJ,

Leraar M.O. Handelsw.

Utrechtsestraat 132, Amsterdam-Z., Tel. 245079

P. J. W. Rothert Docent Handelswetenschappen

BIESBOSCHSTRAAT 36 III - AMSTERDAM-Z. - TELEFOON 710941

Repeteert voor:

FINANCIËLE REKENKUNDE EN VOORTGEZET BOEKHOUDEN

Opleiding voor praktijkexamen boekhouden.

ROSTRA ECONOMICA

MAANBLAD VAN DE STUDIEVERENIGING DER ECONOMISCHE
FACULTEIT VAN DE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Redactie: P. C. Maljers, J. A. Sillem, R. Snoeker, Y. B. de Wit.
Gelieve stukken voor de redactie bestemd te zenden aan: P. C.
Maljers, Nieuwe Herengracht 91, tel. 3.61.30. Voor advertenties wende
men zich tot: P. Ribourdouille, Wouwermanstraat 16, A'dam-Zuid.

Szász exit. Contact met Wawelaar verbroken

Alle banden tussen onze faculteit en de zo langzamerhand legendarisch geworden figuur van Prof. Wawelaar, hebben wij te danken gehad aan onze contactman in deze: André Szász. Nu deze laatste onze redactie verlaat, willen wij daarom enkele regels aan hem wijden. Was er bij sommigen wel eens twijfel gerezen over het al of niet bestaan van de grote citatoloog, het werkelijk bestaan van André Szász stond voor iedereen als een paal boven water. In hem, wij kunnen dit wel zonder citaten en voetnoten beweren,

was Rostra Economica geconcretiseerd. Szász' hart was Rostra's hart, Szász' bloed was Rostra's bloed, Szász' geest was Rostra's geest. Voor Rostra kende men geen adjectief, maar szász-

eens in het middelpunt plaatsen, daarmee de situatie symboliserend die de laatste drie jaar heeft bestaan?

Zijn loopbaan, die aanving met de verschijning van „Actualiteiten uit de mottenballenkist” voerde hem via Ruslandkunde en Prof. Wawelaar naar het doctoraal en zet zich nu voort in een dienstverband bij de Nederlandsche Bank. Hier zal hij, naar wij verwachten, het bezielde voorbeeld volgen van één onzer geestelijke voorvadersen ¹⁾ op een weg, die naar een „gulden” toekomst leidt. Wij spreken van ganser harte de hoop uit, dat hij met Holtrop en M..... met André zeer in hun szász zullen zijn.

Redactie.

¹⁾ Zie de bijdrage van Dr. M. W. Holtrop in ons lustrumnummer van november 1958.

Marginalia

Van Dr tot Drs

Tenzij het een slechte eigenschap betreft toont men zich niet verheugd over een verlies. Wanneer men echter een „andus” verliest en daarmee doctor wordt is het een vreugde.

De vreugde zal voor een faculteit des te groter zijn als het letterverlies betrekking heeft op een aan haar verbonden

docent. Dit was dan ook het geval, toen op vrijdag 4 december j.l. de heer C. D. Jongman promoveerde op het proefschrift — naar wij hopen zal het een proefboek blijken te zijn — „De Nederlandse Geldmarkt”. De redactie sluit zich van ganser harte aan bij de wensen, die hij als ex-promovendus mocht ontvangen.

Redactie

Geldtheorie en Maatschappijbeschouwing

De hoofdschotel van de 38e diësviering van de S.E.F. vormde de wetenschappelijke worstelwedstrijd tussen Prof. J. Pen en Dr. G. A. Kessler naar aanleiding van de vraag welke methode de beste analyse van het economisch gebeuren gaf: de Keynesiaanse of de monetaire.

De Lezing van Prof. Pen:

De eerste spreker, waarschijnlijk daartoe met zachte hand door het S.E.F.-bestuur bewogen, nam een zeer extreme veste in van waaruit hij Dr. Kessler met de gecombineerde wapenarsenaal van professor en cabaretier bestookte. Zijn lezing kreeg daardoor een zeer boeiend karakter en bewees de stelling van Wim Kan (zich richtend tot een gezelschap predikanten), dat een sinaasappelsmaakje de levertraan van de geestelijke boodschap er veel beter in doet gaan. Wellicht ligt hier een geheel kostenloze methode om de studieduur te bekorten: elke week een agressief polemiekje tussen sociale en bedrijfs-economie met achteraf een vragenuurtje.

Prof. Pen lanceerde de Keynesiaanse methode, die hij prees als gemakkelijker, duidelijker en meer mogelijkheden in zich hebbend. De kern daarvan zijn de vergelijkingen: $Y = C + I$, $C = C(Y)$ en $I = I(\Delta Y)$, oftewel het nationaal inkomen wordt besteed aan consumptiegoederen en investeringsgoederen, de consumptie wordt bepaald door het nationaal inkomen en de investeringen hangen af van de toeneming van het nationaal inkomen. Het voordeel van dit stelsel is, aldus Prof. Pen, dat het voor uitbreiding en verbetering vatbaar is. Andere aanvullende vergelijkingen kunnen worden geïntroduceerd, bij de oorspronkelijke vergelijkingen kunnen de verbanden fijner worden gelegd. Hierbij vergeleken steekt de monetaire methode maar schrielt af. Deze methode gaat uit van het geld, kijkt waar het geld vandaan komt, wie het

maakt, hoeveel er van is, enz. De theorie, waarvan deze methode een uitvloeisel is, kan het beste gekarakteriseerd worden met $MV = PT$, welke identiteit volgens Prof. Pen maar een armzalig werktuig is vergeleken bij het uitgebreide en open stelsel van Keynes. Toch is het verschil tussen beide stelsels van analyse niet fundamenteel, maar slechts van methode. Beide methodes letten op de bestedingen. Maar terwijl Keynes deze relateert aan het nationaal inkomen, legt de monetaire methode het verband met de geldhoeveelheid. De periode-analyse is een soort lijmmiddel tussen de Keynesiaanse en de monetaire methode, maar zelfs deze toenadering kon bij Prof. Pen geen genade vinden. Want hoewel het formeel juist is, dat beide methodes op hetzelfde neerkomen, is dit materieel helemaal niet het geval. Wat voor conclusie wordt er bijv. getrokken uit schuldaflossing door de staat middels geldschepping? De monetaire theorie zegt: de geldhoeveelheid neemt toe. MV wordt groter, aangezien uit het stelsel geen enkele noodzaak voor een daling van V volgt. Hierdoor zal dus ook PT toenemen. De dogmatische Keynesiaanse methode zal hier zeggen: de belegger krijgt geld terug. Zijn bestedingen zullen niet toenemen, al is hij sterk liquide geworden. De investeringen reageren ook niet op deze vergrote liquiditeit, immer $I = I(-Y)$. De belegger zal zijn geld echter opnieuw willen beleggen: hij vraagt meer waardepapieren, de koers stijgt en het rendement, alias de rentevoet daalt. Latere Keynesianen, waartoe Prof. Pen zich rekent, nemen niet meer zo'n waterdicht schot tussen vermogens- en bestedingsfeer aan en geven toe, dat MV best iets kan stijgen. Hier blijkt al, aldus Prof. Pen, hoeveel realistischer de Keynesiaanse methode een geval als het bovenstaande oplost.

Prof. Pen noemde vier redenen, waarom de Keynesiaanse methode beter is:

1. Zij biedt een beter wetenschappelijk perspectief: er kunnen steeds meer vergelijkingen worden toegevoegd, zoals import-, export- en staatsuitgavenvergelijkingen. De oorspronkelijke vergelijkingen zijn te splitsen (C en Y in landbouw, veeteelt, industrie, etc.) en econometrisch uit te bouwen. Op al deze vergelijkingen kan dan de elektronische apparatuur worden losgelaten.
2. Keynes' theorie kan zelfs de monetaire theorie absorberen, bijv. door de bestedingsformule uit te breiden $C = C(Y, \dots, M_c)$ en $I = I(\Delta Y, \dots, M_i)$, waarin M zoals altijd een symbool voor geld is.
3. De monetaire analyse leidt tot een verkeerde maatschappijbeschouwing. Extreem zien wij dit bij Wicksell, die meende dat alles om de natuurlijke rentevoet draaide. Maar de rentevoet is niet de strategische grootheid in het economisch leven en daarmee verliezen de bankiers ook hun rol van spil in de economie. Daarentegen ziet Keynes veel realistischer in de gezinnen het strategische punt in de maatschappij.
4. De monetaire analyse kan de economische politiek op verkeerde paden brengen. Een monetaire theorie zal immers monetair willen ingrijpen. Gegeven wordt dan de „kwaaië pier“ van de geldschepping, hij die M of V vergroot. En bij wie kom je dan in onze huidige economie terecht? Niet bij de grote bedrijven, de zelffinancierders in optima forma. Ook niet bij het Rijk. Het zijn de gemeenten, die de veeg uit de pan van Holtrop krijgen en in de jaarverslagen als de monetaire boosdoeners fungeren.

Dit vindt Prof. Pen nu een gevaarlijke gedachtegang. Inflatie betekent, dat de totale bestedingen te groot zijn. Maar het is in het geheel geen wet van Meden en Perzen, dat juist de bestedingen van hem te groot zijn, die van bankkrediet gebruik heeft gemaakt. Pas door een waardeoordeel (dus een buiten de economie staand oordeel) kan men uitmaken wiens bestedingen te groot zijn. Het kan immers best zijn, dat het droge brood van één inflatoir en de sherry van de ander „monetair keurig in orde“ wordt gefinancierd.

„Inderdaad,“ zo besloot Prof. Pen zijn betoog, „leidt de monetaire methode niet noodzakelijkerwijs tot de opvatting: inflatoir gefinancierde bestedingen zijn verkeerde bestedingen. Maar de tendens is er en de jaarverslagen van de Nederlandse Bank zijn er om deze tendens aan te tonen.“

F. v. Puffelen

De Lezing van Dr. Kessler:

Alvorens zijn oordeel te willen uitspreken over de relatieve waarde van het model van Prof. Pen en het monetaire model, wil Dr. Kessler beginnen met in de plaats van het spookbeeld dat zijn voorganger gewogen en te licht bevonden heeft, een monetaire theorie van wat grotere consistentie te stellen.

Een analyse van het economisch gebeuren met behulp van een monetaire theorie vindt haar rechtvaardiging en haar uitgangspunt in het feit, dat het geld in de economische kringloop niet zonder betekenis blijkt te zijn. Het was Koopmans die als eerste diepgaand het principiële verschil onderzocht tussen de geldloze ruilmaatschappij en de op geldgebruik gebaseerde verkeershuishouding. Dit verschil komt hierop neer dat geld voor de subjecten de mogelijkheid schept een vraag naar producten uit te oefenen groter of kleiner dan overeenkomt met de waarde van de in dezelfde periode voortgebrachte goederen of geleverde diensten. In tegenstelling tot wat in de „Naturalwirtschaft“ het geval is, is in de „Geldwirtschaft“ de ongestoorde werking van de wet van Say derhalve niet gegarandeerd, omdat, op basis van netto geldcreatie of ontpotting, een vraagexcedent kan ontstaan (of, mutatis mutandis een vraagtekort). In formele zin zal een dergelijke inflatoire financiering natuurlijk op elk ogenblik haar tegenpool vinden in deflatoire financiering elders, maar deze laatste heeft dan slechts een geïnduceerd karakter en vormt geen bijdrage tot behoud van het evenwicht. Deze geïnduceerde „oppotting“, welke betekent dat de doorstroming van de liquiditeiten niet volledig is, hangt samen met de omstandigheid, dat bij inkomensvergroting de liquiditeitsbehoefte (voornamelijk de behoefte aan transactiekassen) in een normaliter vaste verhouding tot het inkomen toeneemt. Het is bij de gratie van dit „kasquote-effect“ dat het in werking gestelde inflatoire proces uiteindelijk weer tot rust komt, en wel op het ogenblik dat de door liquiditeitscreatie of ontpotting in het verkeer gebrachte liquiditeiten zijn vastgelegd in de transactiesfeer.

Het monetair model en het model van Prof. Pen vertonen sterke analogie: beide gaan, behoudens bepaalde lekken, uit van een normaal gedrag, te weten de doorstroming van liquiditeiten in het monetaire model en de doorstroming van I. et inkomen en de continuïteit der bestedingen in het Keynesiaanse model; bij beide zijn het afwijkingen van dit normale gedrag die de impulsen vormen, waarbij de lekken de teweeggebrachte verstoringen absorberen. Het monetaire model leent zich dus ook voor een multiplier analyse; de multiplier is hier de reciproke van de

niet-doorstromingsquote (kasquote).

Met het monetaire model hebben we niet alleen een logisch sluitend systeem, maar zijn we eveneens in staat om in de praktijk de causale relaties te belichten. In de eerste plaats zijn de relevante factoren zeer goed kwantificeerbaar en staan zij sneller ter beschikking dan die welke voor het model van Prof. Pen nodig zijn. Anderzijds blijkt de verhouding tussen nationaal inkomen en liquiditeitsvoorraden in de loop der tijd inderdaad betrekkelijk constant te zijn. Dit houdt in dat de stijging van de omloopsnelheid van het geld betrekkelijk enge grenzen zijn gesteld, zodat inflatoire financieringsmiddelen, bij een minder dan volkomen elastische geldvoorziening, een economisch goed zijn. Voor het model van Prof. Pen betekent dit, dat bij toename der bestedingen een rem uitgaat van de geldhoeveelheid of m.a.w. dat de multiplier kleiner is. Hierbij komt dat bepaalde bestedingsimpulsen een monetaire oorzaak kunnen hebben. Overigens bestaan tegen het monetaire model symmetrische bezwaren: de multiplier is kleiner t.g.v. veranderingen in de liquiditeitsbehoefte bij wijzigingen in de interestvoet, terwijl voorts aan monetaire impulsen reële oorzaken ten grondslag kunnen liggen.

Men kan dus concluderen dat een synthese van beide modellen nodig zou zijn. In feite is deze al door Hicks gegeven in zijn artikel "Mr. Keynes and the Classics". In zijn synthese wordt de wisselwerking weergegeven tussen de twee evenwichtsmechanismen, nl. dat welke de besparingen en investeringen gelijk maakt, en het andere dat de gelijkheid bewerkstelligt van liquiditeitsvraag en liquiditeitsvoorziening. De brug tussen beide modellen is hierbij in feite het interestmechanisme, dat enerzijds de bestedingen beïnvloedt en anderzijds de behoefte aan liquiditeit. Het model is echter in de praktijk niet goed bruikbaar omdat het interestmechanisme moeilijk exact kan worden gekwantificeerd, terwijl bovendien vaststaat dat de reacties op lange termijn sterk afwijken van die op korte termijn, zodat de brug-relaties zelve impulsen voortbrengen.

Men is dus genoodzaakt zich te beperken tot het gebruik van de twee modellen afzonderlijk, die beide een vertekening van de werkelijkheid geven. Hoe groot de realiteitswaarde is, zal voor elke van de twee afhangen van de omstandigheden. Het monetaire model geeft een beter beeld van de ontwikkeling op de lange termijn dan op de korte termijn. Voorts zal het in tijden van hoogconjunctuur en beperkte liquiditeitsruimte een betere prognose kunnen leveren dan het Keynesiaanse model.

De monetaire beschouwingwijze moet tenslotte onmisbaar worden geacht voor

het voeren van een monetair beleid. Het bestedingsmodel kan niet dienen als denkraam voor dit beleid, want het zegt niets omtrent de financieringswijze. Het monetair beleid vindt zijn noodzaak in het kunnen optreden van ongewenste verstoringen in de doorstroming; het zijn juist deze verstoringen die door het monetaire model in het licht worden gesteld. Tenslotte is van groot belang dat dit model ons kan inlichten omtrent de in de economie schuilende monetaire potenties.

Wat de monetaire politiek betreft is de tijd voorbij dat het vertrouwen in de effectiviteit ervan onbegrensd was. Men is zich bewust geworden van haar beperkingen, vooral als het gaat om de stimulering der bedrijvigheid. Maar het zou verkeerd zijn te menen, dat zij geen enkele positieve bijdrage kan leveren voor de beheersing van de conjunctuur, terwijl het zelfs gevaarlijk zou zijn de betekenis van de monetaire factoren te onderschatten, een gevaar dat niet denkbeeldig is wanneer men zich beperkt tot modellen als die van Prof. Pen.

Dat de monetaire beschouwingwijze tot onjuiste beleidsbeslissingen zou leiden, bv. bij inflatie steeds aanleiding zou geven tot sancties tegen de gemeenten, omdat deze, gezien hun positie, wel van inflatoire financieringsmiddelen gebruik zouden moeten maken, is een misvatting. Afgezien van het feit dat bij de jongste periode van overbesteding beide analysemethoden grotendeels tot dezelfde conclusies leidden, is een eventueel verschil in de localisering der impulsen geenszins verontrustend. De waarneming van inflatoire of deflatoire financiering betekent nog niet automatisch dat van een normoverschrijding moet worden gesproken, noch betekent dit laatste steeds dat de betrokken sector verantwoordelijk moet worden gesteld. De wenselijkheid van bepaalde beleidsmaatregelen moet worden beoordeeld tegen de achtergrond van de gehele economische situatie, terwijl tevens dient te worden onderzocht of en in hoeverre onjuiste financieringsmethoden hun oorzaak vinden in beleidsfouten elders.

Concluderend kan dus worden gezegd dat het gevaar van een vertekend beeld van de werkelijkheid voornamelijk schuilt en de eenzijdige hantering van hetzij het monetaire model hetzij het bestedingsmodel, en dat daarom voor een juiste economische politiek beide aspecten in rekening gebracht moeten worden.

B. v. Hamel

Expressies van een eerstejaars, of Borrelend beSEF

Toen ik vrijdag om half zes in het Brouwerswapen kwam waren er nog maar weinig mensen. Gelukkig kwamen er ineens een heleboel en ze liepen allemaal naar boven. Daar ben ik toen ook maar heengegaan. Er was een lange tafel waaromheen wat stoelen stonden; sommige van die stoelen leunden voorover tegen de tafel aan. Op die stoelen wilde iedereen gaan zitten, maar dat mocht niet, omdat ze voor de hoogleraren waren. Die waren er nog niet, maar ze kwamen wel, de meeste met brillen. Ze gingen zitten en met elkaar praten en soms mochten een paar oudere studenten met nette pakken aan (de Heren van de SEF) ook wat zeggen.

De hoogleraren gingen weg en er kwamen een heleboel bitterballen. Nu is het vervelende met bitterballen dat ze zelden goed zijn. Ze zijn of te bleek, of te melig, of er is iets anders mee dat ik niet goed kan omschrijven. Deze waren te bleek.

Gelukkig waren er toch wel een paar goede bij; bovendien zat er gebakken peterselie op en daar ben ik weg van. Iedereen zat of stond aan of om de tafel bitterballen te eten en kleine slokjes bier te drinken. Op een soort overloop boven ons zaten ook nog een paar mensen, die hadden een beter overzicht, maar ze aten en dronken hetzelfde. Om half zeven waren er al veel mensen weg, toen ben ik ook maar gegaan. Terwijl ik m'n jas aantrok kwam de ober op me af en vroeg hoeveel ik gedronken had. Ik dacht dat dat kwantitatieve controle was en zei dat ik twee bier gedronken had, hoewel het er maar één was geweest. De ober zei toen dat dat eenveertig was. Ik heb toen maar betaald en ben gaan eten, ofschoon ik na al die bitterballen niet zoveel trek meer had.

Al met al was het wel vervelend, maar misschien is volgend jaar het bier gratis.
Peter

De kleine vrijhandelszone

Het is nu ongeveer een jaar geleden, dat de strijd om te komen tot de vorming van een Europese vrijhandelszone werd afgebroken; alle partijen zitten nog steeds mopperend uit te rusten, intussen werkend aan het versterken van hun positie. Dat dit laatste inderdaad gebeurt, bleek uit het voorlopige Verdrag voor de oprichting van een vrijhandelszone (waarvan het definitieve Verdrag onlangs werd geparafeerd) dat in juli van dit jaar; na korte en effectieve onderhandelingen, door 7 OEEES-landen werd gesloten. Waarom mislukten die onderhandelingen over een grote vrijhandelszone een jaar geleden? Misschien kan er nader licht geworpen worden op deze kwestie, wanneer men eens vergelijkt welke eisen er zoal gesteld worden aan de structuur van een vrijhandelszone. Ik wil daarvoor de door Prof. Verrijn Stuart gestelde minimumeisen¹⁾ eens vergelijken met het voorlopig Verdrag van de K.V.Z.

Prof. Verrijn Stuart stelt de volgende eisen:

1. Voldoende, prealabele harmonisatie van tarieven ter voorkoming van distorsies. Het gaat hier om de buitentarieven; immers, zijn deze van verschillende hoogte, dan bestaat het gevaar, dat goederen,

die bijvoorbeeld in Portugal een hoog tarief moeten betalen, in Engeland een laag tarief, voortaan via Engeland naar Portugal worden vervoerd. (Engeland en Portugal behoren beide tot de vrijhandelszone, waarin men dus onderling de tarieven afschaft). Harmoniseert men de buitentarieven dan bestaat dit gevaar voor trade-diversion niet. Deze eis komt echter zeer dicht bij het uniforme buitentarief van de douane-unie, dat ook de landen van de E.G.G. zullen krijgen. Het verschil is slechts, dat „geharmoniseerde” tarieven niet geheel gelijk zijn, „uniforme” tarieven wél. Deze minimum-eis van prealabele harmonisatie miskent m.i. een essentieel verschil tussen het begrip douane-unie en het begrip vrijhandelszone, omdat in de vrijhandelszone de lid-landen nu juist hun autonomie op het gebied van de buitentarieven willen handhaven; zij willen geen gesloten front tegenover de buitenwereld vormen.

Het gevaar van trade-diversion wordt in het KVZ-Verdrag dan ook op andere wijze afgewend, met een methode, die volgens Prof. Verrijn Stuart zó ingewikkeld zou zijn, dat zij juist handelsbelemmerend werkt. Men onderscheidt daartoe: 1. goederen met zone-origine; dat zijn dus goederen, die binnen de zone, vrij van alle invoerrechten heen en weer kunnen worden vervoerd (in het algemeen dus de in de zone geproduceerde goederen).

¹⁾ „Minimumeisen voor een Europese Vrijhandelszone”, Prof. Dr. G. M. Verrijn Stuart, *Rostra Economica*, juli 1959.

2. Goederen zonder zône-origine, waarvoor de onderlinge tariefafbraak niet geldt (dit zijn dus van buiten ingevoerde goederen). Een groot gedeelte van deze groep wordt onder de eerste groep gebracht door de bepalingen uit art. 25 van het Verdrag:

- a. zône-origine verkrijgen alle goederen waaraan door bewerkingen binnen de zône minstens 50 % aan waarde is toegevoegd. Deze bewerkingen kunnen natuurlijk weer geschieden met b.v. ingevoerde grondstoffen, wat het probleem vrijwel onoplosbaar maakt. Daarom stelt men een lijst op van grondstoffen, waaraan q.q. zône-origine wordt verleend (en voor welke grondstoffen de buitentarieven dus moeten worden geharmoniseerd);
- b. goederen krijgen zône-origine wanneer zij één bepaalde bewerking hebben ondergaan, een bewerking, die voorkomt op een speciale „process list“.

De moeilijkheden van het origine-systeem wel onderkend, spreekt het Verdrag in art. 29 van een „code of good conduct“: „members should undertake not to take any action, the principal effect of which is to come deflection of trade“. Verder wordt een klachtenprocedure opgesteld voor gevallen waarin „deflection of trade“ toch nog is voorgekomen.

3. Een gemeenschappelijke handelspolitiek tegenover derde landen. In het betoeg van Prof. Verrijn Stuart sluit deze eis logisch aan op de vorige (de prealabele harmonisatie van tarieven), omdat het natuurlijk vreemd zou zijn als ieder land z'n buitentarieven weer zou gaan wijzigen nadat harmonisatie tot stand is gekomen. Het KVZ-Verdrag spreekt hier natuurlijk over. In het EEG-Verdrag worden onder dit hoofd verder nog genoemd: het sluiten van tarief- en handelsaccorden, het eenvormig maken van liberalisatiemaatregelen, uitvoerpolitiek, alsmede handelspolitieke beschermingsmaatregelen waaronder te nemen maatregelen in geval van dumping en subsidies. Het KVZ-Verdrag gaat in deze maatregelen bepaaldelijk minder ver dan het EEG-Verdrag.

4. Een gemeenschappelijk concurrentieregime binnen het vrijhandelsgebied. Op dit gebied wordt door het KVZ-Verdrag wel het een en ander geregeld; Prof. Verrijn Stuart heeft deze eis echter zeer summier geformuleerd en ik weet dus niet in hoeverre het KVZ-Verdrag hieraan beantwoordt.

5. Dit geldt ook voor de vierde „minimum-eis“: een voldoende gefundeerde institutionele opzet. Het KVZ-Verdrag streeft naar een zeer eenvoudige institutionele opzet: een Raad van Ministers, waarbij men voor de stemmingsprocedure

in het voorlopige KVZ-Verdrag nog geen oplossing noemt; en een Board, die de werking van het Verdrag controleert, die de klachten behandelt, en die aanbevelingen kan doen aan de Raad van Ministers.

Waar kan deze vergelijking van de minimum-eisen van Prof. Verrijn Stuart en het voorlopige KVZ-Verdrag ons nu toe leiden? M.i. tot een verschil in benaderingswijze van de problematiek, dat gelijkis vertoont met het verschil in benaderingswijze, dat vorig jaar tot de mislukking van de OEEB-onderhandelingen (over een grote vrijhandelszône met inbegrip van de EEG) leidde. Men heeft daar het Franse standpunt zien staan tegenover het Engelse. Volgens Franse overtuiging moesten er voor een bevredigende werking van een vrijhandelszône veel verdergaande eisen worden gesteld dan de Engelsen meenden. Frankrijk brak ook de onderhandelingen af bij monde van een verklaring van Soustelle, die zei niet verder te willen onderhandelen op basis van het Engelse concept. Ik meen, dat deze eisen verder gingen dan de minimum-eisen van Prof. Verrijn Stuart (die ik hopelijk goed heb geïnterpreteerd) en dat het eigenlijk eisen waren, die men aan een douane-unie stelt. Men kan als verklaring daarvoor wellicht aannemen, dat Frankrijk enerzijds, onder de indruk van de moeizame EEG-onderhandelingen, inderdaad van mening was, dat een minutieuze regeling van problemen noodzakelijk was; anderzijds, dat Frankrijk die vrijhandelszône niet wilde, omdat het daar zijn overheersende positie aan Engeland zou moeten afstaan en dus z'n eisen zó hoog stelde, dat Engeland daar vast niet op in zou gaan.

Het Engelse standpunt werd later concreetiseerd in het zojuist zeer summier behandelde KVZ-Verdrag: daar loopt als een rode draad doorheen de „code of good conduct“, uiting van de overtuiging, dat men eventuele moeilijkheden, zowel in het overgangsstadium als later in de dan tot stand gekomen vrijhandelszône incidenteel zou moeten oplossen.

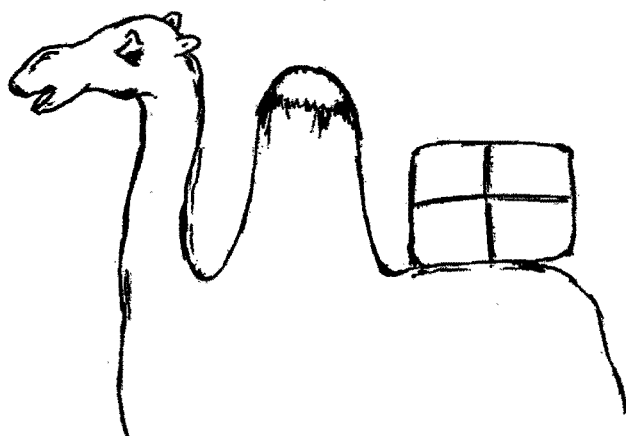
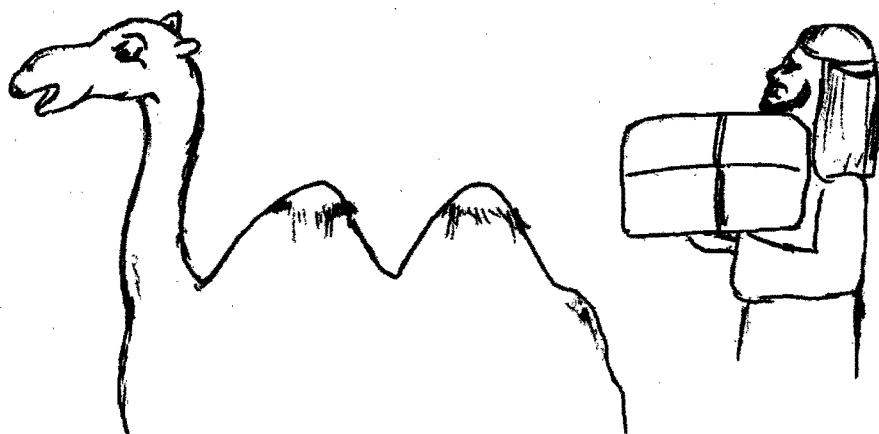
De vrijhandelszône kent geen precedent, althans niet tussen landen als de onze, met hun geleide of geörienteerde economieën. De discussie over de juistheid der beide standpunten heeft dan ook de eigenschappen van het perpetuüm mobile. Iedere zin in het bovenstaande betoeg opent weer nieuwe discussiemogelijkheden; zodra iemand een stuk of tien van deze discussies heeft gelezen meent hij zelf ook tot de productie van bijdragen te kunnen overgaan. Dit perpetuüm mobile voert echter een eigen bestaan, en versluiert vaak de politieke achtergronden van de splitsing in Europa, die zich thans snel voltrekt.

G. A. Posthumus

ECONOMIE IN 16 TEKENINGEN

(vier en twintigste aflevering)

HERVERDELING DOOR BELASTING

Keynesiaanse theorie en onderontwikkelde gebieden

1. Het succes van Keynes' ideeën lag in zijn nieuwe wijze van analyseren. Het is genoegzaam bekend onder de druk van welke omstandigheden de General Theory is geboren. Het terugvallen van het nationaal inkomen op een zeer laag niveau, gepaard met het optreden van een grote werkeloosheid noodde dringend tot verklaring en oplossing. Keynes is daar in principe in geslaagd. Want zonder te beweren, dat hij nu een feilloze analyse en precies de juiste recepten voor de economische politiek heeft gegeven, kan toch wel gezegd worden, dat hij met zijn theorie de basis heeft gelegd voor een beter inzicht in het economisch gebeuren en voor de toepassing van een min of meer succesvolle werkgelegenheidspolitiek, zoals die in vele landen gevoerd wordt. Het Keynesianisme heeft hierdoor met stormachtige snelheid een zeer belangrijke plaats in de economische theorie verworven. In vele opzichten is het gebruik van de Keynesiaanse analyse als vanzelfsprekend geworden. Zo hebben ook economen en politici uit onderontwikkelde gebieden er in de Westerse wereld kennis mee gemaakt.

Door het constateren van overeenkomst in de verschijnselen nl. laag inkomen en grote werkeloosheid zullen zij spoedig geneigd zijn om een economische politiek te voeren, die gebaseerd is op de Keynesiaanse macroanalyse en die dus bv. gericht is op vergroting van de effectieve vraag. Het feit dat de consumptiequote in deze landen hoog is, waardoor volgens de theorie de multiplier groot is zodat het effect dat van verschillende maatregelen verwacht kan worden aanzienlijk is, vormt een extra stimulans. Tekorten op de staatsbegroting, geldschepping op grote schaal, vergroting van de staatsschuld, programma's voor openbare werken en belastinghervormingen, zij wijzen alle in een richting, die doet vermoeden dat een dergelijke politiek in het recente verleden ook inderdaad gevoerd is. De grote moeilijkheden op economisch gebied waar men nog steeds mee kampt wekken echter niet de indruk dat deze politiek grote uitkomst heeft geboden. Om misstappen in de toekomst zoveel mogelijk te vermijden en de oorzaak van eventuele fouten in het verleden na te gaan kan een nader onderzoek van de juistheid van de Keynesiaanse analyse voor onderontwikkelde gebieden misschien een stap in de goede richting betekenen. Het zou te betreuren zijn als, door gebrek aan economische kennis, maatregelen van economische po-

litiek zouden worden genomen die op de Keynesiaanse theorie gebaseerd zijn, terwijl als gevolg van de specifieke omstandigheden in deze landen, deze theorie hier geen, of slechts zeer beperkte, geldigheid bezit waardoor de maatregelen niet of nauwelijks tot het gewenste doel kunnen bijdragen en misschien zelfs een averechts effect hebben.

Het feit, dat de basis voor de Keynesiaanse theorie gelegd is onder zeer bepaalde omstandigheden en met het oog op de oplossing van de problemen die zich daarbij voordeden leidt er toe, dat men zich behoort af te vragen in hoeverre ze voldoet aan de wetenschappelijke eis van algemene geldigheid. Dit geldt à fortiori als het gaat om de toetsing aan het economisch leven in de onderontwikkelde gebieden, die in zo vele opzichten van de Westerse wereld verschillen en waar de economische problemen zo dringend om oplossing vragen.

Om nu de geldigheid van de Keynesiaanse theorie voor onderontwikkelde gebieden te onderzoeken lijkt het geschikt om haar eerst in het kort weer te geven en na te gaan, waarop we haar willen toetsen. Vervolgens kan dan aan de hand van de belangrijkste kenmerken der onderontwikkelde gebieden, die in de literatuur worden genoemd, bekeken worden welke daarvan relevant blijken voor de Keynesiaanse analyse en in hoeverre de aanwezigheid van deze kenmerken haar geldigheid en zo ook de mogelijkheid van een op haar gebaseerde politiek beperken.

2. Ik geloof, dat ik de theorie niet te veel geweld aandoe door haar summier als volgt te schetsen. De totale werkgelegenheid in een volkshuishouding wordt bepaald door de grootte van het nationaal product. Het nationaal product wordt bepaald door de effectieve vraag naar goederen. Als deze niet voldoende is om het nationaal product geheel af te nemen, dan zal het nationaal product zich aanpassen en kleiner worden. De effectieve vraag komt tot uiting in de bestedingen welke bestaan uit de consumptieve en de investeringsbestedingen. De consumptieve bestedingen zijn een functie van het nationaal inkomen en worden bepaald door de consumptiequote. Deze laatste is een onafhankelijk variabele en is van dien aard dat de consumptieve bestedingen toenemen met het nationaal inkomen, maar in mindere mate. Bij een gegeven nationaal inkomen staan, via de consumptiequote, de consumptieve bestedingen vast. De som van de bestedin-

gen hangt dan verder dus slechts af van de investeringsbestedingen.

Een evenwichtssituatie vereist dat de effectieve vraag precies groot genoeg is om het gehele nationaal product af te nemen. De totale bestedingen moeten dus gelijk zijn aan de waarde van het nationaal product. Aangezien inkomen ontstaat uit productie is het nationaal inkomen gelijk aan de waarde van het nationaal product. De som van de bestedingen moet dus gelijk zijn aan het nationaal inkomen. Anders gezegd, de investeringsbestedingen moeten gelijk zijn aan het verschil tussen het nationaal inkomen en de bijbehorende consumptieve bestedingen. Dit verschil bestaat per definitie uit de besparingen. De evenwichtsconditie is dus investeringen = besparingen. Volgens Keynes zullen de investeringen in feite de tendens vertonen om bij de besparingen ten achter te blijven. In dit geval is het nationaal inkomen groter dan de som van de bestedingen; het nationaal product is dus te groot ten opzichte van de effectieve vraag en zal zich aanpassen en kleiner worden, waardoor de werkgelegenheid afneemt. Dit zal doorgaan totdat het nationaal inkomen zo klein geworden is, dat het wél gelijk is aan de som van de bestedingen.

Er is dus een tendens naar evenwicht, die zich echter effectueert via een daling van het nationaal inkomen en dus ook van de werkgelegenheid. Deze laatste hangt dus van het nationaal inkomen af van de investeringen.

Evenwicht bij volledige werkgelegenheid vereist, zoals blijkt uit het voorgaande, een zeer bepaald niveau van de investeringen. Nu is er bij gegeven consumptiequote in het economisch leven niet zonder meer een logisch verband te vinden dat kan verklaren dat de investeringen automatisch op dit niveau zullen komen en blijven. Gezien de feiten, met name in de dertiger jaren, kan aan het bestaan van een dergelijk verband ook getwijfeld worden. De investeringen hangen nl. waarschijnlijk in belangrijke mate af van de verwachtingen der investeerders omtrent grootheden als de rentabiliteit en de structurele ontwikkeling.

Deze verwachtingen zijn nu blijkbaar van dien aard dat de investeringen meer bij de besparingen achterblijven naarmate het nationaal inkomen hoger is. Dit is o.m. te verklaren uit het bovenvermelde feit dat de consumptiequote afneemt als het nationaal inkomen stijgt. De economische politiek zal daarom gericht moeten zijn op een toeneming van de investeringen, om te voorkomen dat het evenwicht tot stand komt op een te laag niveau van werkgelegenheid. De relaties tussen de toeneming van de investeringen en de daaruit voortvloeiende toeneming van de

werkgelegenheid en het nationaal inkomen zijn de zgn. werkgelegenheids-multiplier en inkomensmultiplier. De waarde van de beide multipliers hangt af van die van de consumptiequote en is hoger naarmate de consumptiequote hoger is. Een laag nationaal inkomen betekent een hoge consumptiequote en hieruit volgt een hoge multiplier, d.w.z. dat de effectiviteit van een bepaalde toeneming van de investeringen in verhouding groot is, door de, cumulatieve, werking van de multiplier.

Tot zover deze zeer beknopte uiteenzetting, die aan veel belangrijke punten, met name op het gebied van de verklaring en de rol van geld en interest, geen recht doet wedervaren, maar waarin slechts getracht is de essentie te geven.

3. Laten we nu onderzoeken waarop deze Keynesiaanse gedachtegang getoetst moet worden. Het komt mij voor, dat de redenering op zichzelf een sluitend logisch geheel vormt. Daarom meen ik, dat de waarde ervan beoordeeld dient te worden naar de realiteitswaarde van de er aan ten grondslag liggende onderstellingen. Daartoe zou het echter noodzakelijk zijn, dat eerst vastgesteld wordt welke die onderstellingen zijn. Een dergelijke aanpak moge sommigen weinig constructief aandoen, ik ben daar echter niet van overtuigd.

Ik moge mij hier terzijde de opmerking veroorloven dat deze methode in het algemeen zeer nuttig is, omdat een goede kennis van onderstellingen kan leiden tot synthese — en daardoor tot meer eenheid — in de wetenschap en voorts kan behoeden voor misstappen op het gebied van de economische politiek. Het spreekt daarbij vanzelf dat we goed voor ogen dienen te houden, dat zolang we ons op economisch theoretisch terrein bewegen de realiteitswaarde altijd een relatief begrip is. Haarkloverij is daarom uit den boze en een zekere tolerantie moet plaats laten voor persoonlijke voorkeuren. Vooral nu het gebruik van mathematische methoden de economist vaak kan behoeden voor fouten in de redenering zelve, lijkt dit „assumption finding and assumption testing” zoals ik het met een Engelse term zou willen uitdrukken, mij van zeer groot belang. Hoeveel „elkaar verkeerd begrijpen” kan hierdoor niet uit de weg geruimd worden? Hoeveel meer begrip zou er bv. niet door kunnen worden gekweekt voor de betekenis van het „modellen bouwen”? En trouwens, zijn niet vele of zelfs de meeste vernieuwingen en verbeteringen in de economische theorie, inclusief het Keynesianisme, aan het kritisch bezien van de veronderstellingen te danken?

Zoals elk theoretisch bouwsel is ook het Keynesiaanse gegrondvest op een

groot aantal veronderstellingen, die lang niet allemaal uitdrukkelijk zijn gemaakt. Dit is uit praktische overwegingen natuurlijk te rechtvaardigen, vooral als degenen die er kennis van neemt de zelfde realiteit voor ogen heeft als de ontwerper. Al mogen er dan over de door Keynes gemaakte veronderstellingen belangrijke meningsverschillen geweest zijn, hem treft toch geen blaam vanwege het feit, dat hij van de economische structuur van een moderne Westerse volkshuishouding is uitgegaan. Wanneer de Keynesiaanse analyse echter ook voor onderontwikkelde gebieden toepassing wil vinden, is het noodzakelijk te onderzoeken om welke expliciete en impliciete veronderstellingen het gaat.

Nu is het op zijn minst twijfelachtig of het mogelijk is om alle veronderstellingen op te sporen. Dit zou nl. neerkomen op een complete en systematische beschrijving van het beeld waarvan men vermoedt dat de ontwerper het voor ogen heeft gehad. Het is m.i. niet absoluut nodig om te pogen een dergelijk monnikenwerk te verrichten, vooral als het gaat om een eerste benadering. Eenvoudiger is het met behulp van wat gezond verstand en intuïtie en vooral van het werk van anderen te trachten door vergelijking van enkele aspecten van onderontwikkelde gebieden met die van een moderne volkshuishouding een paar belangrijke punten er uit te lichten. Het lijkt daarom voorlopig gerechtvaardigd om van enige, in de literatuur vaak naar voren gebrachte kenmerken der onderontwikkelde gebieden na te gaan of ze passen in het beeld waar de Keynesiaanse analyse van uitgaat.

4. Uit de economische literatuur blijkt, dat er veel pogingen zijn ondernomen om de onderontwikkelde gebieden te karakteriseren. Veelal komt dit zelfs tot uiting in de term waarmee men deze gebieden wil aanduiden. De criteria zijn van zeer uiteenlopende aard. Dit is geen wonder; het gaat immers niet alleen om economische problemen. De onderontwikkelde gebieden wijken in vele, uiteenlopende, opzichten af van de westerse wereld. Het karakteristieke wordt dan ook steeds gezien in de afwijking van het westerse patroon. Ik zal nu de meest genoemde kenmerken de revue laten passeren en trachten vast te stellen welke daarvan een inbreuk betekenen op de onderstellingen der Keynesiaanse theorie. Hier volgt de opsomming: arm aan natuurlijke hulpbronnen; tropisch of subtropisch klimaat; — snelle bevolkingsaanwas; weinig actieve bevolking van donkere, inferieure rassen; — slechte hygiënische toestanden; weinig onderwijs; permanente ondervoeding; — koloniaal régime of pas sinds kort daarvan ontworsteld; corruptie; politieke in-

stabiliteit; — versnelde economische ontwikkeling; laag inkomen per hoofd; werkloosheid op grote schaal in de zgn. „verborgen” vorm; overwegend agrarische productie; geringe voorraad kapitaalgoederen; productiemethoden op laag technisch niveau; onontwikkelde marktwezen; geringe betekenis van de geldhuishouding. Een lange rij en een bonte verscheidenheid, zeker, maar enige ordening in groepen is wel mogelijk, nl. door te onderscheiden de kenmerken betreffende: 1. natuurlijke factoren. 2. bevolking. 3. sociale toestanden. 4. politieke constellatie. 5. economische structuur (de streepjes in de voorgaande opsomming geven de scheiding der groepen aan). Hoewel m.i. de doelmatigheid van enkele criteria te betwijfelen valt, wil ik aannemen dat elk dezer kenmerken op iets wezenlijks berust en ook van invloed is op het economisch leven. Het is echter wel duidelijk dat voor de meeste deze invloed slechts van indirecte aard is.

Zoals uit de korte schets van de Keynesiaanse analyse blijkt spelen natuurlijke factoren, bevolking, sociale toestanden en politieke constellatie hierin eigenlijk geen rol. Voor ons doel kunnen we ons dus bepalen tot de laatste groep.

Met de versnelde economische ontwikkeling raken we een teer punt van de Keynesiaanse theorie. Zij is nl. in verschillende opzichten statisch van aard en ook in die zin dat er geen elementen van economische groei in zijn opgenomen. Haar uitgangspunt, dat een bepaalde graad van werkgelegenheid verbindt met een bepaalde grootte van het nationaal product wordt aangetast. De evenwichtsvoorwaarde is dan niet meer op dezelfde wijze te formuleren. Om hier aan tegemoet te komen heeft men enerzijds getracht de theorie te dynamiseren, anderzijds er op gewezen dat de portée van het bezwaar minder groot is als men haar als een typische short-run theorie wil zien. Het betreft hier ongetwijfeld een ernstig bezwaar. Aangezien het echter evenzeer voor ontwikkelde als voor onderontwikkelde volkshuishoudingen geldt, kan het niet als een specifieke belemmering voor de geldigheid van de Keynesiaanse theorie in onderontwikkelde gebieden worden aangemerkt.

Laag inkomen en werkloosheid op grote schaal zijn expliciete onderstellingen van de Keynesiaanse analyse en staan dus de toepassing daarvan geenszins in de weg.

Het feit dat de productie overwegend agrarisch is hoeft het gebruik van de Keynesiaanse theorie in principe evenmin te belemmeren.

Hoewel moeilijk, is het ook voorstelbaar dat een Keynesiaanse analyse juist is in

een volkshuishouding met een geringe voorraad kapitaalgoederen gepaard met een laag technisch niveau.

Tenslotte blijven over de laatste twee kenmerken. Bovendien is hierboven even het feit verwaarloosd, dat de werkloosheid in die bijzondere vorm voorkomt, die haar als „verborgen” bestempeld doet worden.

Het is, hoewel aantrekkelijk, misschien wat te bout om te beweren dat deze drie kenmerken het gevolg zijn van één zelfde oorzaak, want de richting van de causale relaties in deze materie is moeilijk vast te stellen, maar in ieder geval kan gesteld worden, dat ze alle drie nauw samenhangen met een zelfde verschijnsel, dat fundamenteel van aard is, te weten: het ontbreken van een ver doorgevoerde maatschappelijke arbeidsverdeling. Dit nu acht ik een uitermate belangrijk punt en naar ik meen is er in de economische literatuur over de onderontwikkelde gebieden (te?) weinig op geweest. Het betreft een fundament van de economische orde. In het algemeen, immers, gaat men bij het bestuderen van economische vraagstukken uit van een economische orde met een ver doorgevoerde maatschappelijke arbeidsverdeling.

Beschouwen we de verborgen werkloosheid nader, dan leidt dit tot de conclusie dat ze zich slechts kan voordoen in een gemeenschap zonder ver doorgevoerde maatschappelijke arbeidsverdeling. Hier toch berust de beslissingsbevoegdheid omtrent het al dan niet aanwenden van iemands arbeid bij hem zelf. De mogelijkheid om die arbeid aan te wenden wordt hier niet bepaald door een beslissing, in organisch verband, van een ander, die deze beslissing weer neemt op grond

van onafhankelijke beslissingen van derden, maar door de beperkte hoeveelheden der andere productiefactoren. Geheel zonder werk is men in dit geval nooit. Iedereen zal kunnen werken maar misschien weinig. Fluctuaties in de werkgelegenheid komen dan niet tot uiting in het soms wel en soms niet werk hebben van bepaalde groepen, maar in meer of minder werk voor een ieder. Dit duidt wel op een heel andere gang van zaken dan bij Keynes' analyse wordt verondersteld.

Niet anders is het met het onontwikkelde marktwezen en de geringe betekenis van de geldhuishouding. Beide wijzen op een grote mate van economische zelfgenoegzaamheid van de gezinshuishoudingen en deze is niet denkbaar bij een ver doorgevoerde maatschappelijke arbeidsverdeling. De scherpe scheiding tussen consumptieve en investeringsbestedingen, die Keynes heeft gemaakt heeft geen zin als de beslissingsbevoegdheden t.a.v. de beide soorten bestedingen in hetzelfde beslissingscentrum zijn geconcentreerd. Als de bestedingen niet op elkaar zijn afgestemd, zal dit in het beslissingscentrum zelf (bv. het gezin of het gezinshoofd) spanning veroorzaken en deze spanning zal zich niet voordoen in het economische, maar in het sociologische of psychologische vlak. Formeel blijft Keynes' analyse misschien nog wel juist, maar hij verliest zijn reële betekenis en kan daarom niet de grondslag vormen voor een doelmatige economische politiek. De juistheid van deze uitspraak kan in extenso worden nagegaan en uitgewerkt voor bijzondere situaties, maar ik geloof, dat het bovenstaande een voldoende basis verschaft voor deze bewering.

Y. B. de Wit

Scheepvaartpolitiek

In alle landen waar men geregeld binnenlands vervoer kent zal men regelingen treffen die beogen de mededinging in te perken, omdat een vrije markt bij het geregeld vervoer leidt tot chronisch prijsbederf. De oorzaak hiervan ligt vooral in het ontbreken van variabele kosten, zolang de dienst moet plaatsvinden ongeacht de mate waarin er van die dienst gebruik wordt gemaakt.

Het zeeverkeer heeft geen overheid die bindende regels kan voorschrijven. Daarom zoeken de lijnrederijen al sinds honderd jaar de oplossing in ondernemersafspraken, de conferences, en trachten zoals bij de meeste kartels, de concurrentie te verminderen door: 1. naar buiten: belemmering van toetreding tot de markt en 2. onderling: productiebeperking

(regeling van de afvaarten en prijsafspraken). Toch geeft het conference-wezen niet voldoende waarborg en zoekt men 't nu in de „pools”: er is zelfs geen „hoeveelheidsconcurrentie” meer en de winst wordt gedeeld. Dit is dus privaatrechtelijke scheepvaartpolitiek.

De publiekrechtelijke scheepvaartpolitiek vindt men terug in de handelspolitieke verdragen.

Is het echter juist de scheepvaart te behandelen los van de handel in goederen en diensten?

De bepalingen dekken het eigenlijke vervoer dikwijls niet en geven aanleiding tot de z.g. vlagdiscriminatie, die op verschillende manieren voorkomt:

— belemmering van de vrije vaart (grotenendeels verleden tijd);

- bij in- en uitvoer op overheidsvoorschrift, vervoer op schepen van het eigen land;
- lagere invoerrechten bij vervoer op schepen van het eigen land;
- geen deviezen beschikbaar voor vervoer op vreemde schepen;
- waar de staat zelf als im- of exporteur optreedt.

De bedoeling is te komen tot internationale verdragen, waarbij niet alleen de scheepvaart, maar ook de vervoersprestatie onderwerp van het verdrag wordt. Als ideaal wordt een toestand gezien:

- zonder staatshandel;
- zonder deviezenbeperking t.a.v. vervoer;
- met vrije keuze van vervoerder.

Pogingen hiertoe vindt men in de liberalisatiecoden van de O.E.E.C. en in de I.M.C.O. (U.N. Agency).

Dit was een korte schets van de inleiding van de heer L. M. van Dusseldorp op de jongste bijeenkomst van de studiering voor scheepvaart en scheepsbouw. De inleider had van het onderwerp een diepgaande studie gemaakt. Hierdoor stond ook de discussie na afloop op hoog peil, waarin o.m. de marktconstellatie van theoretisch oogpunt uit gezien ter sprake kwam. Voordat men echter de marktvorm onderzoeken kan, moet men een criterium vinden voor het product. Voor het vraagstuk van de concurrentie zag de inleider vooralsnog geen oplossing.

D. van der Werf

De Wolf En De Zeven Heertjes

Een bedrijfsstatistisch sprookje

Er was eens een heer die zeven zoon-
tjes had. Die zoon-
tjes werden „de zeven
heertjes” genoemd. Er was ook eens een
wolf en die had erg veel honger. Tempo-
raal vielen beide verschijnselen samen.
Op een goede dag ging de heer naar
de stad (20.000—50.000 inw.) om een be-
paald samenstel van goederen (= goe-
derenpakket) te kopen. Voordat hij het
huis verliet waarschuwde hij z'n zoon-
tjes voor de hongerige wolf en vertelde hen
dat ze iedere bezoeker de poot door de
brievenbus moesten laten steken om z'n
standaarddeviatie te bepalen. Als ze die
standaarddeviatie zouden uitzetten op een
gewoon rechthoekig assenstelsel zou het
makkelijk te zien zijn of de bezoeker de
wolf was. Nadat de heer vertrokken was
speelden de heertjes een tijdje met statis-
tische materialen, die hun vader de vorige
dag van het C.B.S. had meegebracht om
te schiften. Toen werd er op de deur
geklopt. Gedachtig de raad van hun va-
der lieten ze de bezoeker, die zei dat
hij aan een budget-onderzoek meewerkte,
de poot door de brievenbus steken. Er
ontstond een grote verwarring toen bleek
dat er in het hele land geen rechthoekig
assenstelsel te vinden was. De vriendelijke
bezoeker bood de heertjes gelukkig ech-
ter een assenstelsel aan, iets, dat ze dank-
baar aannamen. Jammer genoeg merkten
ze niet dat het een logaritmisch assenstel-
sel was en toen ze de deur openden, kwam
de wolf naar binnen!! Tevergeefs pro-
beerden de heertjes zich nog te verstop-
pen, de wolf vond ze allemaal en at ze
op. Allemaal, dat wil zeggen alle heertjes,

behalve één heertje ¹⁾ dat een tijdje te-
voren in de klok gekropen was om een
grafiekje te maken van het verschil per
uur tussen de toevallige en de normale
afwijking van de wijzers...

Toen de heer even later thuis kwam
met het pakket onder zijn arm vond hij
het laatste heertje bezig met het uitwer-
ken van zijn grafiekje. Eerst merkte hij
niet wat er gebeurd was, maar toen hij
het goederenpakket uitpakte kon hij uit
de grootte ervan onmiddellijk opmaken
dat zijn gezin uit 8 personen bestond en
ging hij zoeken. Hij begreep al gauw dat
dit alles het werk van de wolf moest zijn,
want die had hij voldaan in de voortuin
zien liggen slapen. Hij belde dus een
meneer Beitelkamp op die de naam had
alles wat dicht was te kunnen openmaken.
Samen maakten ze de buik van de wolf
open en de 6 vermiste heertjes sprongen
er blij uit met een boel interessante ge-
gevens van de darmen. Toen werden er
100.000 exemplaren van het sadistisch
zakboek 1951 in z'n buik gestopt en hij
werd op een prijschommel gezet. Omdat
gelijk met de heertjes z'n spreidingsmaat-
staf verloren was gegaan, viel hij van de
schommel af in een negatieve spits van
een bevolkingsstatistiek en er werd nooit
meer iets van hem gehoord. De heer en
z'n zoon-
tjes vierden zo'n groot feest dat
het prijsindexcijfer van het levensonder-
houd die dag met 10 punten steeg...

Moraal: Neem nooit assenstelsels van
vreemde heren aan, of, een budgetonder-
zoek dekt vele ladingen.

pcm

¹⁾ Het z.g. goede heertje.

- bij in- en uitvoer op overheidsvoorschrift, vervoer op schepen van het eigen land;
- lagere invoerrechten bij vervoer op schepen van het eigen land;
- geen deviezen beschikbaar voor vervoer op vreemde schepen;
- waar de staat zelf als im- of exporteur optreedt.

De bedoeling is te komen tot internationale verdragen, waarbij niet alleen de scheepvaart, maar ook de vervoersprestatie onderwerp van het verdrag wordt. Als ideaal wordt een toestand gezien:

- zonder staatshandel;
- zonder deviezenbeperking t.a.v. vervoer;
- met vrije keuze van vervoerder.

Pogingen hiertoe vindt men in de liberalisatiecoden van de O.E.E.C. en in de I.M.C.O. (U.N. Agency).

Dit was een korte schets van de inleiding van de heer L. M. van Dusseldorp op de jongste bijeenkomst van de studiering voor scheepvaart en scheepsbouw. De inleider had van het onderwerp een diepgaande studie gemaakt. Hierdoor stond ook de discussie na afloop op hoog peil, waarin o.m. de marktconstellatie van theoretisch oogpunt uit gezien ter sprake kwam. Voordat men echter de marktvorm onderzoeken kan, moet men een criterium vinden voor het product. Voor het vraagstuk van de concurrentie zag de inleider vooralsnog geen oplossing.

D. van der Werf

De Wolf En De Zeven Heertjes

Een bedrijfsstatistisch sprookje

Er was eens een heer die zeven zoon-
tjes had. Die zoon-
tjes werden „de zeven
heertjes” genoemd. Er was ook eens een
wolf en die had erg veel honger. Tempo-
raal vielen beide verschijnselen samen.
Op een goede dag ging de heer naar
de stad (20.000—50.000 inw.) om een be-
paald samenstel van goederen (= goe-
derenpakket) te kopen. Voordat hij het
huis verliet waarschuwde hij z'n zoon-
tjes voor de hongerige wolf en vertelde hen
dat ze iedere bezoeker de poot door de
brievenbus moesten laten steken om z'n
standaarddeviatie te bepalen. Als ze die
standaarddeviatie zouden uitzetten op een
gewoon rechthoekig assenstelsel zou het
makkelijk te zien zijn of de bezoeker de
wolf was. Nadat de heer vertrokken was
speelden de heertjes een tijdje met statis-
tische materialen, die hun vader de vorige
dag van het C.B.S. had meegebracht om
te schiften. Toen werd er op de deur
geklopt. Gedachtig de raad van hun va-
der lieten ze de bezoeker, die zei dat
hij aan een budget-onderzoek meewerkte,
de poot door de brievenbus steken. Er
ontstond een grote verwarring toen bleek
dat er in het hele land geen rechthoekig
assenstelsel te vinden was. De vriendelijke
bezoeker bood de heertjes gelukkig ech-
ter een assenstelsel aan, iets, dat ze dank-
baar aannamen. Jammer genoeg merkten
ze niet dat het een logaritmisch assenstel-
sel was en toen ze de deur openden, kwam
de wolf naar binnen!! Tevergeefs pro-
beerden de heertjes zich nog te verstop-
pen, de wolf vond ze allemaal en at ze
op. Allemaal, dat wil zeggen alle heertjes,

behalve één heertje ¹⁾ dat een tijdje te-
voren in de klok gekropen was om een
grafiekje te maken van het verschil per
uur tussen de toevallige en de normale
afwijking van de wijzers...

Toen de heer even later thuis kwam
met het pakket onder zijn arm vond hij
het laatste heertje bezig met het uitwer-
ken van zijn grafiekje. Eerst merkte hij
niet wat er gebeurd was, maar toen hij
het goederenpakket uitpakte kon hij uit
de grootte ervan onmiddellijk opmaken
dat zijn gezin uit 8 personen bestond en
ging hij zoeken. Hij begreep al gauw dat
dit alles het werk van de wolf moest zijn,
want die had hij voldaan in de voortuin
zien liggen slapen. Hij belde dus een
meneer Beitelkamp op die de naam had
alles wat dicht was te kunnen openmaken.
Samen maakten ze de buik van de wolf
open en de 6 vermiste heertjes sprongen
er blij uit met een boel interessante ge-
gevens van de darmen. Toen werden er
100.000 exemplaren van het sadistisch
zakboek 1951 in z'n buik gestopt en hij
werd op een prijschommel gezet. Omdat
gelijk met de heertjes z'n spreidingsmaat-
staf verloren was gegaan, viel hij van de
schommel af in een negatieve spits van
een bevolkingsstatistiek en er werd nooit
meer iets van hem gehoord. De heer en
z'n zoon-
tjes vierden zo'n groot feest dat
het prijsindexcijfer van het levensonder-
houd die dag met 10 punten steeg...

Moraal: Neem nooit assenstelsels van
vreemde heren aan, of, een budgetonder-
zoek dekt vele ladingen.

pcm

¹⁾ Het z.g. goede heertje.

Facts and Figures about Surinam

Het is jammer dat Suriname bij de overgrote meerderheid van ons Nederlanders nog maar zo betrekkelijk weinig de bekendheid en de belangstelling geniet, die het ongetwijfeld toekomt. Goed, we hebben allemaal op de lagere school geleerd, dat het bestaat, dat het een stukje Zuid-Amerika is, dat nauw is verbonden met Nederland. Vroeger hebben velen, ook nog van onze generatie, zelfs geleerd dat Suriname Nederlands „bezit“ is. Gelukkig heeft een dergelijke uitdrukking, afkomstig uit het oude koloniale vocabulaire, nu evenzeer afgedaan als de koloniale instelling zelf. Het nieuwe Statuut heeft de verhouding tussen Suriname, de Nederlandse Antillen en Nederland duidelijk op nieuwe leest geschoeid. De nieuwe verhouding heeft echter niet geleid tot een sterke toeneming in de belangstelling voor Suriname in Nederland. Deze is overigens nooit overmatig geweest. Nederlands-Indië, zo kunnen we Indonesië in dit verband zeker noemen, heeft altijd veel meer de aandacht gekregen. Dat de interesse van ons kruidenier-vaderland in de eerste plaats uitging naar de kruidenarchipel beruiste ongetwijfeld op goede economische overwegingen. Vooral na de afschaffing van de slavernij, die grosso modo samenviel, ten eerste met de commerciële ontsluiting op grote schaal van Azië door de opening van het Suezkanaal, ten tweede met nieuwe kansen die het particuliere bedrijfsleven geboden werden door een gewijzigde politiek in Nederlands-Indië, bleef het commerciële belang van Suriname ver achter bij dat van „de Oost“. De omstandigheden zijn heden ten dage echter in velerlei opzicht drastisch gewijzigd in vergelijking met het laatste kwart der vorige eeuw. Het zou voor de hand liggen dat de Nederlandse interessesfeer zich in belangrijke mate naar Suriname had verschoven en dat dit in een grote investeringsactiviteit tot uiting komt. Immers, niet alleen zijn andere mogelijkheden weggevallen, maar ook zijn de kansen die Suriname biedt veel gunstiger geworden. Vroeger scheen het belang van Suriname geheel te liggen in de plantage-cultures, nu echter valt de nadruk meer op mijnbouw, bosbouw, energie-opwekking door waterkracht en de hiermede geschapen mogelijkheden van industriële ontwikkeling. Helaas echter lijken de potentiële belangen die op dit moment in Suriname liggen in Nederland nog niet ontdekt te zijn.

Waar ligt dit aan? Is de Nederlandse ondernemingsgeest tegenwoordig zoek, zijn de perspectieven toch niet zo aantrekkelijk of zit men nog spijtig aan Indië te denken zonder de nieuwe politieke

situaties en economische mogelijkheden van Suriname te kennen.

Vermoedelijk is dit laatste het geval, want gebrek aan ondernemingsgeest valt in Nederland in het algemeen toch zeker niet te constateren. Dat de perspectieven niet veelbelovend zijn is evenmin aanmerkelijk, als men bedenkt dat de Amerikanen, die toch doorgaan voor uitgekookte zakenlieden, veel in Suriname investeren. Gebrek aan kennis van de nieuwe politieke situatie en van de economische mogelijkheden moet dus de verklaring zijn voor de betrekkelijk geringe interesse. Wat het eerste betreft, Suriname blijkt Nederland nog steeds, en men kan haast zeggen steeds weer, in alle opzichten erg goed gezind te zijn. De gehechtheid van de Surinamers aan het Oranje-huis als symbool voor Nederland is alom bekend. De Surinaamse regering geeft er bij voortdurend blijk van gesteld te zijn op de belangstelling van Nederlandse ondernemers. Wat betreft het tweede, gebrek aan kennis van de mogelijkheden die Suriname biedt, daar kan iets aan gedaan worden: voorlichting. Deze wordt gaarne gegeven. Onlangs kregen wij van oud-Rostraredacteur, Dr. P. A. M. van Philips, die tegenwoordig minister van economische zaken van Suriname is, een boekje toegestuurd waarvan de titel: "Facts and Figures about Surinam" voor zichzelf spreekt. Het geeft slechts een zeer globaal overzicht en dat is ook voldoende, want het doel is slechts: "...to point out a few of the opportunities for foreign investment". Wie na lezing van dit boekje meer wil weten kan terecht bij de Rijksvoorlichtingsdienst Suriname en ik geloof dat men er zeker van kan zijn, daar alle gewenste informatie en medewerking te ontvangen.

De meest interessante paragraafjes van het boekje zijn wel die, welke handelen over het fameuze Brokopondoproject (met goede kaartjes), de landbouw, de arbeidsverhoudingen en de belastingen. Het creditwezen, de handelsbewegingen etc. hadden misschien nog iets beter behandeld kunnen worden. Een korte aanduiding van de ontwikkeling van de wisselkoersen, de rentetarieven, de handelsbalans, het nationale inkomen en de consumptieve bestedingen — om een greep te doen — zou misschien op zijn plaats geweest zijn, terwijl enkele gegevens zoals de gecombineerde balans van de vier handelsbanken en de tabel van de geldhoeveelheid achterwege hadden kunnen blijven. Bij elkaar genomen toont het, ook uiterlijk goed verzorgde, boekje door nuchtere "facts and figures" de economische mogelijkheden en die lijken groot. Het is daardoor stimulerend, het prikkelt

de fantasie en wekt de lust op om de hand aan de ploeg te slaan; om b.v. maar direct een papierfabriek of confectie-atelier te beginnen, terwijl toch de twijfel rijst of het niet lucratiever is om de United Fruit Company in een concurrentiestrijd te verpletteren, dan maakt Bruynzeel wel goedkope sinaasappelkistjes, dan zal je eens wat zien, dan worden de bananen

op de Albert Cuyp fijn goedkoop, dan...! Maar dan... is haast geboden! Misschien zal het over een paar jaar, als, volgens de bedoeling van de wet op het hoger onderwijs, het huidige lezerspubliek van Rostra klaar is voor ondernemersfuncties, nog net niet te laat zijn.

Y. B. de Wit

Diederick maakt een schoolreisje *)

Héél vroeg gingen we weg, de bovenmeester ging zelf mee. Om 10.00 uur waren we bij Sphinx, dat was arbeidsintensief en erg leuk. Toen gingen we eten en er was een soort hofnar, meneer Visser en die was grappig; hij gaf de bovenmeester een fles wijn om z'n hals aan een rood lint en de conciërge ook, we hebben veel gelaggen en we mochten tot 12 uur opblijven.

De volgende dag was niet zo leuk, er was een man die frans sprak, nou en dat verstonden we natuurlijk niet, dat was wel jammer. Toen heb ik ook maar niet meer in de fabriek-gekeken, maar hij was wel héél groot. Gelukkig bracht toen een flesje belgische limonade aangename verpozing. Na het eten gingen we naar een andere fabriek en die was vuil, en een gestamp en lawaai en het is ook vermeldingswaardig dat de franse gids door de mand viel met een vlaams woord; de conciërge zette hem toen schaakmat. En toen hadden we vrij.

Donderdagochtend maakten we een rondrit door het schilderachtige Zuid-Limburgsche landschap naar kasteel Hoensbroek. Daar gaf een meneer een op hoog

peil staande inleiding, daar zal ik verder maar niet over schrijven, want de bovenmeester heeft gezegd dat hij dat zelf maar eens op moet schrijven en dan kunnen alle mensen die het graag willen weten het lezen.

En toen gingen we naar de mein Emma, met de helm op. Die was schoon en ook ordelijk en er waren jongens die er iets leerden. Het was er lang niet zo vies als hij al die machines en dat lawaai. Nou, en met dit bezoek eindigt ons heerlijke reisje. Rest ons nog onze bewondering uit te spreken voor de bovenmeester en de conciërge en allemaal die de voor ons zo bijzonder leerzame excursie georganiseerd hebben. Jammer dat de conciërge nooit meer mee gaat, want hij gaat naar een andere school.

Lest best: gelukkig is het heel erg belangrijke contact tussen de jongens en de meisjes en de meesters en de bovenmeester (en de conciërge) dan toch eindelijk „tot stand gekomen”.

Dát mag geslaagd heten!!!

P. Croon

*) = Diederick zit in de tweede!

De redactie van Rostra Economica zoekt voor haar archief een of meer exemplaren van uitgave no. zeven. Mocht een der lezers zijn nummer aan de redactie af willen staan, dan zou zij dat zeer op prijs stellen.

Repertorium

J. E. Andriessen e.a. Repertorium van de Sociale Wetenschappen. Economie. Onder redactie van Prof. Dr. J. E. Andriessen. Elsevier, Amsterdam-Brussel 1959. 415 blz. f 19.50.

Men kan zich afvragen welke plaats dit repertorium temidden van de lange reeks bestaande hand- en tekstboeken der economie inneemt. Na een aandachtige beschouwing van de inhoudsopgave is het al meteen duidelijk, dat het niet op één lijn gesteld kan worden met de (voornamelijk) Engelse en Amerikaanse werken van soortgelijke strekking. Enerzijds omdat het repertorium een groter gebied bestrijkt en anderzijds omdat het ook niet meer pretendeert te zijn dan een repertorium, d.w.z. een beknopt overzicht van de voornaamste punten. Wat dit laatste betreft make men zich geen zorgen over een al te elementaire opzet. Een candidandus kan er nog zeer veel uit leren en een kandidaat verkrijgt erdoor een uitstekend overzicht van wat hij eigenlijk had moeten weten. Bovendien beoogt de publicatie de ontwikkelde leken (een volksgroep, die tegenwoordig nog niet zo slecht bedacht wordt in de economische literatuur) te dienen, opdat verhoed worde, dat, zoals Boulding het uitdrukte, de theoretische economie tot het exclusieve jachtterrein wordt van een groepje mompelende heremieten, wier taal door niemand meer wordt verstaan. Het repertorium geeft een integraal overzicht van de algemene leer van de economie en van de economische politiek; bedrijfseconomische vraagstukken, landbouw-economie, economische aardrijkskunde en economische geschiedenis vallen buiten het bestek.

Kritiek op de materiële inhoud kan men m.i. moeilijk hebben, tenzij men het als een bezwaar wil zien, dat niet of nauwelijks verantwoording is gegeven van de gebruikte terminologie. Men zou hoogstens kunnen twisten over de plaatsruimte, die aan de verschillende onderwerpen is toegekend. Naar mijn smaak had iets uitvoeriger aandacht kunnen worden besteed aan de dogmengeschiedenis, hoewel hierbij vermeld moet worden, dat bij de bespreking van de speciale onderwerpen voortdurend de historische ontwikkeling van theorie en practijk mede in beschouwing wordt genomen.

In het kort is de inhoudsopgave als volgt: na een inleiding over de aard van

de economische problematiek en het werkterrein van de economie wordt in hoofdstuk twee de prijs- en inkomensvorming besproken. Kringloop- en conjunctuurtheorieën vormen het onderwerp voor het derde hoofdstuk, terwijl de rol van het geld in het economisch leven in het vierde en de economische orde en economische politiek in het vijfde hoofdstuk ondergebracht zijn. Bijzonder toe te juichen is het, dat het gehele laatste hoofdstuk is gewijd aan vraagstukken van de internationale economische betrekkingen.

Het is de grote verdienste van de redacteur (die, in aantallen pagina's uitgedrukt tevens veruit de belangrijkste bijdrage leverde), dat hij de uiteenlopende onderwerpen, die door verschillende specialisten werden behandeld, tot een voor de lezer begrijpelijk geheel heeft weten te componeren. Hoewel hierdoor de grenzen van een repertorium-sec misschien enigszins worden overschreden, en men soms inderdaad geneigd is te denken met een officieel handboek te doen te hebben, zijn het toch deze logische opbouw en ook de didactische stijl, die het werk ver boven een wat uitgebreide vak-encyclopedie verheffen. Niet alle hoofdstukken zijn even diepgaand, maar over het algemeen ligt het niveau van de behandeling aanzienlijk boven dat van de elementaire leerboeken. Het feit, dat voortdurend bij de daarvoor in aanmerking komende onderwerpen naast de theorie ook praktische beschouwingen worden gegeven (b.v. over het kartelvraagstuk in Nederland; de loonvorming in Nederland; de samenstelling en verdeling van het Nederlandse nationale inkomen; enkele punten van de economische problematiek der onderontwikkelde gebieden; vraagstukken rond de E.G.K.S., de E.E.G. en de Vrijhandelszone etc.) geeft het werk een bijzondere aantrekkelijkheid en grote actualiteit.

Een suggestie voor een eventuele herdruk zou het volgende kunnen zijn. Velen zullen eerder geneigd zijn zich dit boek aan te schaffen als een „naslagwerk” dan als een leerboek. Ik had daarom graag een veel uitvoeriger zakenregister gezien om beter aan deze behoefte te kunnen voldoen. Wel bevredigend zijn de literatuurverwijzingen aan het slot van ieder hoofdstuk.

Beoordeelt men dit boek naar de in het voorwoord uiteengezette bedoelingen, dan geloof ik, dat de opzet, uitstekend geslaagd is te noemen. Voor luie studenten is een (te) goed repertorium echter slecht.

P. Bottelier

LIJST MET GESLAAGDEN over de periode 25-9-'59 tot 1-12-'59

CANDIDAATSEXAMEN

1693	16-10-'59	Th. L. M. van Philips
1694	"	J. Laan
1695	"	Sj. Barkmeijer
1696	27-10-'59	S. Thuis
1697	"	C. H. J. K. Boot
1698	"	J. F. L. C. van Emmerik
1699	"	G. H. Nikkels
1700	3-11-'59	A. Buchel
1701	"	H. Th. Koppen
1702	"	J. Th. Sintenie
1703	20-11-'59	R. J. Casimir
1704	"	J. Renes
1705	30-11-'59	G. M. Kersten
1706	"	J. C. M. van Noort
1707	"	R. H. Bunge

DOCTORAALSEXAMEN

988	25- 9-'59	P. von Reth
989	5-10-'59	C. J. Ruitenbergh
990	15-10-'59	R. B. Lenterman
991	28-10-'59	A. P. de Hon
992	"	A. Szász
993	7-11-'59	J. J. G. de Winter
994	"	D. Dolman
995	18-11-'59	J. J. Herks
996	19-11-'59	A. J. Eiff
997	26-11-'59	F. Brühl

ACCOUNTANTSEXAMEN

26-11-'59	H. H. J. Nordemann
-----------	--------------------

COLLEGEBLOEMPJES

AN INTERNATIONAL ECONOMY:

*De Nederlander is de allergemeenste kruising van Romaans, Germaans, Keltisch, enz.
(college: Arb. Voorw.)*

PRESTIGE:

Er ligt niets vast zolang het nog variëert

(werkcollege: Voortg. Stat.)

DENK-ELASTICITEIT:

... los van de formules gaan staan en logisch gaan denken

(werkcollege: Voortg. Stat.)

$$R^{L+1} - R^L - \frac{1}{L} \cdot R^L + \frac{1}{L} = 0:$$

Nu vind ik de zaak zelf wel moeilijk worden

(college: Macro-Ec.)

MONOGENE WAAR:

Iemand heeft eens gezegd: .....

Ik wil niet dat dit een collegebloempje wordt

(college: Oost. Ec.)

THE COMING MAN:

Interruptie college voortgezet boekhouden:

H. komt binnen.

Docent: Neen meneer, nu is het genoeg.

H.: Pardon meneer, mijn naam is Heertje.

Docent: Oh! H.....

H. af.

NIETS-SPOTH:

Wat geeft de bedrijfseconomie nou? Niets!

(werkcollege Bedr. Ec.)

SOEPELE METHODE:

Dan zult u in 9 van de 10 gevallen, misschien wel in 90 van de 100.

(college Voortg. Stat.)

P. VELTHUYS Cz.

econ. drs.

Repeteert

Candidaatsexamen:

Sociale en Bedrijfseconomie

Doctoraalexamen:

Bedrijfseconomie

Marnixstraat 290 - Kamer 309 - Amsterdam-W.

Spreekuur: Woensdag 3 tot 4 uur.

Tel. Zaandam (K 2980) 63315, s'avonds en weekend.

Regelmatige passagiersdienst tussen
ROTTERDAM, LE HAVRE, SOUTHAMPTON,
COBH (Ierland) en NEW YORK
met geregelde afvaarten naar CANADA

Holland-Amerika Lijn

"It's good to be on a well-run ship"

W. GRADER

Econ. Drs

repeteert

Doctoraal examen:

Sociale en Bedrijfseconomie

ROERSTRAAT 102 hs'

TELEFOON 717915

K. DE POUS

ECON. DRS

repeteert voor

CANDIDAATS- EN DOCTORAAL-EXAMEN

de onderdelen

SOCIALE ECONOMIE EN BEDRIJFSECONOMIE

Nieuw adres: DIEPENBROCKSTRAAT 18

Telefoon ongewijzigd: 71.55.88